

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	821
Land:	Rusland
Kilde:	Landinfo
Titel:	Rusland: Situationen for ukrainere i Rusland
Udgivet:	19. marts 2024
Optaget på baggrundsmaterialet:	13. juni 2024

Russland: Situasjonen for ukrainere i Russland

- Hvordan er situasjonen for ukrainere som bor i Russland?
- Er det noen grupper som er spesielt utsatt?

Landinfo har i løpet av det siste året intervjuet flere kilder om menneskeretts-situasjonen for etniske ukrainere i Russland. Kildene er russiske menneskerettsadvokater og menneskerettsorganisasjoner, som av sikkerhetsmessige årsaker er anonymisert. Vi har også konsultert åpne skriftlige kilder – blant annet intervjuer med ukrainere som bor i Russland.

Responsen omhandler etniske ukrainere som bor/oppholder seg i Russland. Situasjonen for gruppen i de russiskokkuperte områdene i Ukraina (Krym, Luhansk, Dontesk, Zaporizhzhja og Kherson) er ikke omtalt.

Bakgrunn

Historisk har ukrainere vært en av de største etniske gruppene i Russland. Det er stor usikkerhet om antallet ukrainere i Russland, men ifølge folketellingen i 2010 var ukrainere den tredje største etniske gruppen etter russere og tatarer, med rundt to millioner innbyggere (Savina 2023). Ifølge folketellingen i 2021 hadde antallet ukrainere blitt omtrent halvert til rundt 900 000 registrerte innbyggere, det vil si åttende største etniske gruppe (Savina 2023).¹

Områdene i Russland med flest ukrainere, er Moskva, St. Petersburg, områder i nærheten av grensen til Ukraina som Kursk og Voronesj, videre østover i Saratov, Samara, Astrakhan, Kuban, og helt øst i landet i byer som Khabarovsk, Vladivostok, Komsomolsk-on-Amur og Ussuriysk (Skurativska 2024). Ukrainere og russere levde særlig tett i grenseområdene mellom de to landene under sovjet-

¹ Det kan være ulike forklaringer på dette. Rundt 50 millioner mennesker deltok ikke i folketellingen, og rundt 16 millioner oppga ikke etnisk bakgrunn. Da negative holdninger til Ukraina var utbredt i det russiske samfunnet allerede i 2021, oppga flere at de anså seg som russere heller enn ukrainere. Samtidig mente flere som ble intervjuet, at det etter all sannsynlighet hadde vært en reell nedgang i antallet, grunnet russiske myndigheters negative holdninger til ukrainsk identitet, til vestlige ukrainske myndigheter de foregående ti årene, og ønsket om at Ukraina skal opphøre å eksistere og bli en del av Russland (Savina 2023).

tiden. Språkene var blandet, og familier hadde slektninger på begge sider av grensen, som kun var en linje på kartet. Etter oppløsningen av Sovjetunionen ble grensene omgjort til statsgrenser (Mazhulin 2023).

I forbindelse med at det brøt ut uroligheter i Donbass i øst-Ukraina i 2014, kom det rundt 1,2 millioner ukrainere til Russland (Savina 2023). Mange fikk midlertidig asyl og etter hvert oppholdstillatelse og russisk statsborgerskap. Det har også kommet mange flyktninger fra Ukraina til Russland etter den russiske fullskala invasjonen i februar 2022, ifølge UNHCR rundt 2,9 millioner. Cirka 1,25 millioner flyktninger fra Ukraina var registrert i Russland per 31. desember 2023 (UNHCR 2023). De kan søke midlertidig asyl i Russland, med mindre de har russisk statsborgerskap fra før. Innbyggere i de separatistkontrollerte folkerepublikkene Donetsk og Luhansk har siden 2019 kunnet få forenklet russisk statsborgerskap (Barbirotto 2022).² Mange av de som har reist til Russland etter fullskala-invasjonen, er fra de russiskokkuperte områdene. Mange ønsket å dra til Russland, mens andre dro ufrivillig dit, ettersom grensen til ukrainsk myndighetskontrollert område ble stengt. Den eneste veien ut av de russiskokkuperte områdene, var gjennom Russland (Gessen 2023).

Assimileringspolitikk overfor ukrainere

Ikke-etniske russere utgjorde halvparten av befolkningen i Sovjetunionen. Selv om sovjetstyret fremhevet likhet mellom etniske grupper, var det ikke mulig for nasjonale minoritetsgrupper å kjempe for sine rettigheter. Gorbatsjovs perestrojka-politikk hadde stor innvirkning på nasjonale minoritetsgrupper, og førte til en oppblomstring av nasjonal selvfølelse. Aktivisme rundt ukrainsk identitet var på sitt høyeste rett før og etter Sovjetunionens fall i 1991. Det var på denne tiden ukrainske nasjonal- og kultursentre ble etablert, med skoler som tilbød språk- og kulturaktiviteter, klubber, kunst, musikkgrupper og bibliotek (Skurativska 2024).

De siste ti årene har russiske myndigheter ført en relativt hissig assimileringpolitikk overfor den ukrainske diasporaen. Noen mener veiskillet kom i 2008 med den russiske invasjonen i Georgia. Den tidligere nestlederen av Foreningen for ukrainere i Russland, Viktor Girzhov, mener dette startet allerede med oransje-revolusjonen i Ukraina i 2004, der pro-vestlige politiske myndigheter ble stemt frem. Det tiltok etter maktskiftet i Ukraina i 2014, da den pro-russiske presidenten Viktor Janukovitsj måtte trekke seg, og pro-vestlige myndigheter på nytt kom til makten (Savina 2023).

² En utvidelse trådte i kraft 25. mai 2022 da innbyggere i de russiskkontrollerte områdene i fylkene Zaporizhzhja og Kherson også kunne få russisk statsborgerskap etter forenklet prosedyre. 11. juli 2022 undertegnet Vladimir Putin en presidentordre som utvidet retten til russisk statsborgerskap etter forenklet prosedyre til å gjelde alle ukrainske statsborgere, det vil si ikke kun de som bor i de russiskkontrollerte områdene, men også i andre deler av Ukraina, kontrollert av ukrainske myndigheter (Barbirotto 2022).

I 2010 og 2012 ble to landsdekkende ukrainske diasporaforeninger stengt: Foreningen for ukrainere i Russland og Den føderale nasjonale kulturelle autonomien til ukrainere i Russland. I 2018 ble biblioteket for ukrainsk litteratur i Moskva stengt, og i 2019 ble den største offentlige organisasjonen for ukrainere i utlandet, Verdenskongressen for ukrainere, erklært som uønsket organisasjon i Russland. Muligheten for å studere ukrainsk er også borte ettersom ukrainsk-undervisningen ble helt nedlagt fra midten av 2000-tallet (Savina 2023).

Ukrainere i Russland har over lengre tid vært engstelige for å flagge for høyt at de er ukrainere. FSB har eksempelvis kalt inn medlemmer av biblioteket for ukrainsk litteratur til avhør, ifølge Girzhov. Ønsket om å unngå negativ oppmerksomhet fra myndighetene var trolig også medvirkende årsak til at mange ikke oppga ukrainsk identitet under folketellingen i 2021. Valerij Semenenko, nestleder av Foreningen for ukrainere i Russland, påpeker at å fornekte ukrainsk identitet har vært en vedvarende trend. Det nye er at russiske myndigheter åpent sier at ukrainere eller et ukrainsk språk ikke finnes (Savina 2023). Semenenko uttalte i 2018 at allerede etter Russlands annekasjon av Krim, var det svært få som turte å arrangere samlinger og kulturelle tilstelninger relatert til Ukraina, da det kunne være risikabelt. I desember 2023 uttalte Semenenko at russiske myndigheters toleranse overfor det ukrainske er omtrent ikke-eksisterende etter fullskalainvasjonen. Alle ukrainske kultur- og utdanningsarrangement blir avlyst eller stoppet (Glukovskij 2023).

Menneskerettssituasjonen for ukrainere i Russland

Kilder Landinfo har intervjuet, er samstemte i at ukrainere i Russland på generelt grunnlag ikke utsettes for menneskerettsovergrep. Dette bekreftes av nestleder for den ukrainske foreningen, Valerij Semenenko. Han uttalte i desember 2023 at dersom ukrainere er stille og ikke på noen måte stikker seg frem, risikerer man ingenting. Men dersom en ukrainer «stikker hodet frem», må man passe på ettersom myndighetene slår ned på dette (Glukovskij 2023).

Flere av kildene Landinfo har intervjuet, påpeker at det er mange ukrainere i Russland og at man med det blotte øyet ikke kan skille en ukrainer fra en russer (kilde A, møte oktober 2023; kilde C, møte desember 2023). Kilde A (møte, oktober 2023) sa at hen ikke har merket generell mistro eller hat i befolkningen mot ukrainere etter fullskalainvasjonen. Negative holdninger kan imidlertid forekomme dersom ukrainske flyktninger klager over forholdene i Russland. Russere vil svare at ukrainske flyktninger ikke har det verre enn vanlige russere. Én av to kilder (B) Landinfo intervjuet i oktober, viste til at personer med ukrainske etternavn, har fått kommentarer om dette.

Dersom noen blir mistenkt for noe eller får problemer, er dette mest sannsynlig nyankomne ukrainske flyktninger eller ukrainere bosatt i Russland over tid, men som har kritisert krigen, deltatt i eller vist støtte til opposisjonell aktivitet eller på annen måte stukket seg frem som forsvarer av Ukrainas selvstendighet, kultur

eller identitet (kilde A, møte oktober 2023; to kilder B, møte oktober 2023). Ukrainere som flyktet til Russland fra Donbass i 2014, er trolig ikke av særlig interesse for russiske myndigheter i dag, ifølge kildene. Samtidig påpekte kildene at situasjonen til ukrainere i Russland blir vanskeligere som følge av krigen og at flere nok er mer negative til dem enn før, samtidig som de mener at myndighetene ikke automatisk retter mistanke mot ukrainere. Kilde A nevnte at det stort sett er russere som blir mistenkt etter sabotasjeaksjonene mot jernbane og kritisk infrastruktur, som har inntruffet etter fullskalainvasjonen.

Kort tid etter februar 2022 ble en rekke ukrainere oppsøkt av russiske myndigheter, etter Landinfos forståelse både ukrainske statsborgere og russiske borgere av ukrainsk herkomst. Politiet oppsøkte leiligheter hvor de visste det bodde ukrainske statsborgere og stilte dem spørsmål, som ledd i å undersøke om de jobbet for det ukrainske forsvaret eller andre ukrainske myndigheter (Dim 2022; russisk menneskerettsorganisasjon, møte mars 2023). Menneskerettsorganisasjonen OVD-info rapporterte i mars 2022 om at personer ble innkalt til avhør hos FSB, hvorav flere ble dømt for brudd på den administrative loven om forseelser for pøbelaktivitet. FSB sjekket telefonene deres på leting etter mistenkelige bilder og nasjonalistiske ukrainske symboler (OVD-info 2022). Landinfo kjenner ikke til hvor utbredt slike aksjoner var, men har inntrykk av at det var ganske mange. Aksjonene stoppet imidlertid opp en stund etter invasjonen, ifølge en russisk menneskerettsorganisasjon (møte, mars 2023).

Våren 2022 ble det rapportert at ukrainske statsborgere som jobbet som IT-spesialister i Russland, var under særlig overvåking. En del ble sagt opp eller nedgradert. Innenfor datasikkerhet skal en del ansatte med slektninger i Ukraina ha blitt overvåket, og det ble frarådet å ansette ukrainske statsborgere. Dette gjaldt særlig dem med tilgang til kritisk informasjon innenfor økonomi eller infrastruktur (Dim 2022). Landinfo er ikke kjent med hvorvidt dette har fortsatt, men mener det er grunn til å tro at russiske myndigheter er varsomme med å ansette ukrainske borgere i sensitive stillinger.

Særskilte grupper av ukrainere som er utsatt for reaksjoner fra myndighetene

Pågrepelser og domfellelser av sivile aktivister

Det finnes mange eksempler på at personer som har eksponert seg selv for eksempel i forsvar for ukrainsk identitet, kultur eller som motstander av krigene etter 2014, har fått problemer med russiske myndigheter.

Etter februar 2022, engasjerte nestleder for den ukrainske foreningen, Valerij Semenenko, seg som frivillig for å bistå ukrainske flyktninger. I august 2023 ble huset hans ransaket av politiet, som lette etter våpen og bomber. Datamaskiner og

mobiltelefoner ble beslaglagt. Han ble spurt om han kjente noen i den ukrainske sikkerhetstjenesten, SBU. Etter det bestemte han seg for å flytte fra Russland til Armenia (Glukovskij 2023).

Aktivisten Myhailo Kriher, russisk statsborger, men opprinnelig fra Ukraina, ble dømt til syv års fengsel, anklaget for å rettferdiggjøre terror og oppfordre til hat i Facebook-innlegg. De handlet om Mikhail Zlobitskij, som utførte et bombe-attentat i FSBs bygning i Arkhangelsk, og om Jevgenij Manyurov som skjøt rundt seg i nærheten av FSBs hovedkvarter i Moskva. Selv mener Kriher at dommen i realiteten handler om at han er pro-ukrainsk og mot krigen (BBC News 2023).

Videre ble Viktor Girzhov, tidligere nestleder for den ukrainske foreningen, i 2015 nektet innreise til Russland i fem år. Girzhov var medformann for den regionale organisasjonen Ukrainians of Moscow og ansvarlig sekretær for organisasjonen Ukrainian Congress of Russia. Han har tidligere skrevet om utfordringene den ukrainske diasporaen står overfor i Russland og deltok også i aktiviteter mot krigen i Donbass fra 2014 (Matusova 2015).

Straffesaker for forræderi og hemmelig samarbeid med Ukraina – ofte rettet mot ukrainere som er imot krigen

Det pågår en del straffesaker i russiske føderasjonssubjekter for hemmelig samarbeid med Ukraina, forhold som straffes etter art. 275.1 i straffeloven (hemmelig samarbeid med utenlandske stater og internasjonale organisasjoner). Art. 275.1 ble innført i 2022 etter fullskala angrepet på Ukraina (Pervij Otdel 2023). Også ukrainere kan bli tiltalt og straffet i disse sakene (russisk menneskerettsorganisasjon, møte mars 2023), som etterforskes av FSB. Man vet svært lite om de tiltalte fordi sakene er lukket, og domstolene legger ikke ut informasjon om de tiltalte (Pervij Otdel 2023; russisk menneskerettsorganisasjon, møte mars 2023). Menneskerettsorganisasjonen Perviy Otdel (2023) har opplyst at russiske myndigheter åpnet 70 slike saker i 2023, de fleste for forræderi etter art. 275, mens syv saker ble åpnet for brudd på art. 275.1. I løpet av 2023 ble 37 personer dømt for slike lovbrudd, en kraftig økning fra tidligere år. De fleste sakene ble åpnet i regionale domstoler i føderasjonssubjekter i grenseområdene mot Ukraina.

Ifølge Pervij Otdel (2023) gjennomfører FSB ikke sjelden såkalte *stings* (villledende operasjoner utformet for å fange personer som forsøker å begå en forbrytelse) mot personer som er imot krigen i Ukraina. De skal ha igangsatt operasjoner mot personer som støtter det ukrainske forsvaret, som gir nødhjelp til Ukraina, som planlegger å reise til Ukraina, ytrer ønske om å bli med i Freedom of Russia Legion eller forlate det russiske forsvaret for å kjempe på ukrainsk side. Slike operasjoner skal ha ført til pågrepelser for brudd på art. 275 og 275.1. En kilde med spesielt god kjennskap til denne typen saker (kilde A, oktober 2023), opplyste at slike straffesaker ofte blir fabrikkert som følge av at påtalemyndigheten må fylle kvoter på oppklarte saker.

I desember 2022 pågrep FSB en 60-år gammel mann, Igor Pokusin, for forræderi etter art. 275 i den russiske straffeloven. Pokusin er født og oppvokst i Odessa, men har bodd mange år i Russland. Han ble tidligere i 2022 anklaget og dømt for vandalisme, etter å ha malt på et banner med blått og gult og bokstaven Z i sentrum av byen han bor i. Samme dag som han ble dømt for vandalisme, ble det opprettet en sak om forræderi da myndighetene mistenker at han planlegger å tilslutte seg det ukrainske forsvaret og kjempe mot Russland. Hans kone mener anklagene skyldes at han er ukrainer og har kritisert krigen (Sibir.Realii 2022).

Andre typer straffesaker mot ukrainere som mistenkes for å ha deltatt i krigen på ukrainsk side

Det pågår en del straffesaker mot ukrainske statsborgere i Russland, mistenkt for å ha deltatt i krigen på ukrainsk side. Ifølge nettstedet Justice Info, som rapporterer om rettssaker som berører krigsforbrytelser, brudd på humanitær lov og lignende, begynte russiske domstoler å motta straffesaker som berører ukrainske borgere først våren 2023. I en krigssituasjon er det svært vanskelig å vite nøyaktig antall straffesaker som føres mot ukrainere i Russland, ifølge en advokat som forsvarer en rekke ukrainske krigsfanger. De vanligste anklagene er voldelig overtagelse av makt og anklager knyttet til terror (som sitert i Koroleva 2023). En kilde med spesielt god kunnskap om slike saker (kilde A), opplyste til Landinfo i oktober 2023 at personer som kan få slike saker mot seg, er tidligere ukrainsk militært personell, personer fra Mariupol som mistenkes for å ha kriget eller hatt sympatier med Azov-bataljonen, mistenkte kollaboratører, personer som reiser frem og tilbake over grensen (kollaboratører pågripes ofte nær grensen, i russiskokkupert område), personer fra Krym, men også andre personer med ukrainsk bakgrunn.

Svetlana Ganushkina, leder av den russiske NGO-en Civic Assistande Committee, som blant annet bistår ukrainske flyktninger i Russland, uttrykker det slik (Feminist Anti-War Resistance 2023):

If it turns out or there is a suspicion that a person fought on the side of Ukraine, there is a risk of criminal prosecution. It's very hard to deal with. It is very difficult to find a lawyer. There are risks during the "filtering": nothing is clearly defined, there are no documents that would determine how the survey is conducted during the border crossing.

På spørsmål om hvem som mistenkes for å være kollaboratører, svarer kilde A at det ikke finnes en fasit. Myndighetene kan «bygge» en sak, og de må rapportere oppover i systemet hvor mange kollaboratører de har straffeforfulgt. Kollaboratørmistanker er imidlertid mest utbredt i sør, ved grensen til de okkuperte områdene i Ukraina. Den samme kilden opplyste at de fleste som pågripes for dette eller for å ha deltatt i krigen på ukrainsk side, blir utsatt for tortur. Justice Info (Koroleva 2023) skriver at mange av straffesakene foregår i Rostov-on-Don sør i Russland, ikke langt fra grensen til Ukraina, fordi Rostov har jurisdiksjon over alle terror-saker som føres i sør-Russland og de russiskokkuperte områdene i Ukraina. Kilde A opplyste at forholdene i varetektfengslene i Rostov er svært dårlige.

Flere personer av ukrainsk bakgrunn eller med ukrainsk statsborgerskap, men som ikke har vært soldater i det ukrainske forsvaret, har blitt anklaget for terror. Den 20 år gamle ukrainske studenten Ilya Gibeskul studerte ved et universitet i Kharkiv, men var i hjembyen i Donetsk fylke da den utvidete krigen brøt ut, og byen ble okkupert av russerne. For å komme seg ut av de okkuperte områdene, måtte han og faren gjennom såkalt filtrering og ble sendt til Russland, den eneste veien ut av de okkuperte områdene. Ilya ønsket å dra videre til Polen, men ble stoppet på grensen fordi han ikke hadde pass, men ukrainsk ID-kort. Han ble pågrepet av politiet i Kaliningrad, først anklaget for vandalisme. Noen uker senere ble anklagen endret til rettferdiggjøring av terror etter art. 205.2 i den russiske straffeloven, for å ha postet pro-ukrainske meldinger på Vkontakte. Postene var imidlertid postet etter at Gibeskul ble pågrepet og ikke lenger hadde tilgang til telefonen, ifølge advokaten hans. Advokaten hevder Gibeskul var et lett bytte for FSB, som trenger å forbedre sine produksjonstall. Ifølge den uavhengige nettavisen Sever.realii har FSB-offiserer siden starten av krigen i økende grad forsøkt å forbedre produksjonskvoter på bekostning av ukrainere som befinner seg på russisk territorium (Orlova 2023).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

Barbirotto, P. (2022, 6. oktober). The Russian citizenship law in Ukraine and international law. *Opinio Juris* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://opiniojuris.org/2022/10/06/the-russian-citizenship-law-in-ukraine-and-international-law/> [lastet ned 3. januar 2022].

BBC News (2023, 17. mai). Московского активиста Михаила Кригера приговорили к семи годам за посты в соцсетях [Moscow activist Mikhail Krieger sentenced to seven years for social media posts]. *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/russian/news-65619971> [lastet ned 22. februar 2024].

- Dim (2022, 26. mai). Списки "неблагонадежных", допросы и аресты: как украинцев преследуют на территории РФ (ВИДЕО) [Lists of "unreliable", interrogations and arrests: how Ukrainians are persecuted on the territory of the Russian Federation (VIDEO)]. *Dim*. Tilgjengelig fra <https://kanal.dim.tv/ru/spiski-neblagonadezhnyh-doprosy-i-aresty-kak-ukrainczev-presleduyut-na-territorii-rf-video/> [lastet ned 6. mars 2024].
- Feminist Anti-War Resistance (2023, 5. april). Как живут украинцы в России в 2023? Отвечает правозащитница Светлана Ганнушкина. *Feminist Anti-War Resistance*. Tilgjengelig fra <https://syg.ma/@feminist-anti-war-resistance/kak-zhivut-ukraintsy-v-rossii-v-2023-otviechait-pravozashchitnitsa-svietlana-gannushkina> [lastet ned 26. februar 2024].
- Gessen, M. (2023, 14. august). The Ukrainians Forced to Flee to Russia. *The New Yorker*. Tilgjengelig fra <https://www.newyorker.com/magazine/2023/08/21/the-ukrainians-forced-to-flee-to-russia> [lastet ned 9. februar 2024].
- Glukovskij, M. (2023, 5. desember). Співголова Об'єднання українців Росії: Емський указ – квіточки порівняно із тим, що зараз [Co-chairman of the Association of Ukrainians of Russia: The Ems Decree is flowers compared to what it is now]. *Glavkom*. Tilgjengelig fra <https://glavcom.ua/longreads/spivholova-objednannja-ukrajintsiv-rosiji-valerij-semenenko-emskij-ukaz-to-buli-kvitochki-porivnjano-iz-tim-shcho-zaraz-972674.html> [lastet ned 13. februar 2024].
- Koroleva, M. (2023, 27. juli). ГОД СПУСТЯ: КАК РОССИЯ НАЧИНАЕТ СУДИТЬ УКРАИНЦЕВ [A year later: How Russia begins to judge Ukrainians]. Lausanne: JusticeInfo.net. Tilgjengelig fra <https://www.justiceinfo.net/ru/120635-%D0%B3%D0%BE%D0%B4-%D1%81%D0%BF%D1%83%D1%81%D1%82%D1%8F-%D0%BA%D0%B0%D0%BA-%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D1%8F-%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%B5%D1%82-%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%8C.html> [lastet ned 6. mars 2024].
- Matusova, E. (2015, 14. oktober). Чому українцеві Гіржову заборонили в'їзд до Росії? [Why was Ukrainian Girzhov banned from entering Russia?]. *Radio Svoboda*. Tilgjengelig fra <https://www.radiosvoboda.org/a/27306527.html> [lastet ned 19. mars 2024].
- Mazhulin, A. (2023, 18. april). For years, we believed we could live as both Ukrainians and Russians. Not any more. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/commentisfree/2023/apr/18/ukraine-russia-border-war-citizens-identities> [lastet ned 26. februar 2024].
- Orlova, J. (2023, 9. juni). "Не присягнул на верность". Украинца вывезли в Россию и обвинили в терроризме ["Did not swear allegiance." A Ukrainian was taken to Russia and accused of terrorism]. *Sever.Realii*. Tilgjengelig fra <https://www.severreal.org/a/ukraintsa-vyvezli-v-rossiyu-i-obvinili-v-terrorizme/32449121.html> [lastet ned 6. mars 2024].
- OVD-info (2022, 17. mars). Проверяют граждан Украины: в Москве их вызывают на опросы, осматривают квартиры и требуют разблокировать смартфоны [Citizens of Ukraine are being checked: in Moscow, they are summoned for interviews, apartments are inspected and they are required to unlock their smartphones]. *OVD-info*. Tilgjengelig fra <https://ovd.info/articles/2022/03/17/proveryayut-grazhdan-ukrainy-v-moskve-ih-vyzyvayut-na-oprosy-osmatrivayut> [lastet ned 9. februar 2024].
- Pervij Otdel (2023, 21. desember). В 2023 году количество приговоров за «госизмену» выросло больше чем в два раза. Дальше будет хуже [In 2023, the number of convictions for "treason" more than doubled. It's going to get worse]. *Pervij Otdel*. Tilgjengelig fra <https://dept.one/story/gosizmena-2023/> [lastet ned 9. februar].

Savina, S. (2023, 24. januar). Why Ukraine's population is shrinking under Putin. *Important Stories*. Tilgjengelig fra <https://istories.media/stories/2023/01/24/pochemu-pri-putine-sokrashchaetsya-ukrainskoe-naselenie/> [lastet ned 7. februar 2024].

Sibir.Realii (2022, 15. desember). "Путин снова сделал из меня патриота". Украинца в России обвиняют в "госизмене" ["Putin has made me a patriot again." A Ukrainian in Russia is accused of "treason"]. *Sibir.Realii*. Tilgjengelig fra <https://www.sibreal.org/a/putin-snova-sdelal-iz-menya-patriota-ukraintsya-v-rossii-obvinyayut-v-gosizmene-/32176536.html> [lastet ned 6. mars 2024].

Skurativska, Y. (2024, 18. februar). Ukrainians in Russia: When, How and Why did Largest Ukrainian Diaspora Disappear From View? *Kyiv Post*. Tilgjengelig fra <https://www.kyivpost.com/post/27914> [lastet ned 22. februar 2024].

UNHCR, dvs. United Nations High Commissioner for Human Rights (2023, 31. desember). *Ukraine refugee situation*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> [lastet ned 8. februar 2024].

Muntlige kilder

Russisk menneskerettsorganisasjon, møte mars 2023.

Kilde A. Møte oktober 2023.

To kilder B. Møte oktober 2023.

Kilde C. Møte desember 2023.

© Landinfo 2024

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.